

УДК 378.018.8: [378.22 – 051:338.48]

Л. А. Слатвінська,

к. е. н., доцент кафедри технологій та організації туризму і готельно-ресторанної справи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

І. М. Поворознюк,

к. е. н., доцент кафедри технологій та організації туризму і готельно-ресторанної справи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

АКАДЕМІЧНА ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ З ТУРИЗМУ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ

L.A. Slatvinska,

Ph D in Economics, Associate Professor Department of Technology and Tourism Organization and Hotel and Restaurant Business Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychna

I.M. Povorozniuk,

Ph D in Economics, Associate Professor Department of Technology and Tourism Organization and Hotel and Restaurant Business Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychna

ACADEMIC TRAINING OF MASTERS OF TOURISM AS THE FACTOR OF INFLUENCE ON EMPLOYMENT OF THE POPULATION ON THE TOURISM MARKET

Проведено аналіз основних сучасних вимог до якості підготовки фахівців у сфері туризму. Акцентовано увагу на кадровому забезпеченні туристичного сектору економіки, який відчуває дефіцит спеціалістів нової генерації в усьому світі. Відзначено, що одним із шляхів розв'язання цієї проблеми є інноваційна академічна і практична підготовка кадрів з туризму.

Обґрунтовано роль і місце професійно орієнтованих дисциплін, зокрема, дисципліни циклу професійної підготовки «Організація туризму» у фаховій підготовці магістрів з туризму. Дисципліна «Організація туризму» входить до обов'язкового компоненту освітньої програми підготовки фахівців з туризму. Основна мета дисципліни «Організація туризму» у системі підготовки фахівців сфери туризму – формування системи теоретичних знань та прикладних вмінь і навичок щодо організації і технології туристичної діяльності в умовах конкуренції на ринку туристичних послуг, а також вирішення конкретних соціально-економічних завдань, що виникають у сфері

туристичної індустрії в процесі заснування власного туристичного бізнесу і управління туристичними підприємствами.

Доведено ефективність зміни традиційних форм проведення семінарів з предмету «Організація туризму» на інтерактивні: співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці). Зазначено, що організація інтерактивного навчання сприяла використанню рольових ігор, опрацюванню дискусійних питань, моделюванню життєвих ситуацій, спільному вирішенню проблем на основі аналізу обставин та відповідних ситуацій. Відповідно, кожен із напрямів підготовки передбачає отримання певної системи знань і вмінь, що досягається через засвоєння предметів відповідного циклу, поєднання теоретичної підготовки з практикою та самостійною і науково-дослідною роботою студента.

Професійно орієнтовані дисципліни є важливою складовою в системі фахової підготовки майбутніх магістрів з туризму, яка забезпечує їх професійне становлення. Уніфікація змісту і структури навчальних програм та професійно-орієнтованих дисциплін, доцільна послідовність вивчення, наступність використання компонентів знань щодо загальних об'єктів вивчення є необхідною умовою підвищення якості підготовки магістрів з туризму.

Analyzes the main modern requirements for specialists training quality in the field of tourism. It emphasizes on the providing personnel resources in the tourist sector of the economy, which is experiencing a shortage of new generation specialists worldwide. It is noted that one of the ways for solving this problem is innovative academic and practical training of tourism personnel.

The role and place of professionally oriented disciplines, in particular, the discipline of the professional training cycle «Tourism Organization» in the masters in tourism professional training is substantiated. The discipline «Tourism Organization» is included in the compulsory component of the educational program for masters in tourism preparation. The main purpose of the discipline «Tourism Organization» in the system of training specialists in the field of tourism is the formation of theoretical knowledge and applied skills and abilities for organization and technologies of tourism activities in terms of competition in the tourist services market, as well as solving specific socio-economic problems that arising in the tourism industry field in the process of establishing its own tourism business and management of tourism enterprises.

The article proves the effectiveness of changing the traditional forms of conducting seminars on the discipline «Tourism Organization» to interactive that includes: co-education, mutual learning (collective, group, cooperative learning). The author underlines that the organization of interactive learning contributed the use of role-playing games, issues discussion, modelling of life situations, joint problem solving based on the analysis of circumstances and the relevant situations. Accordingly, each of the areas of training involves the receiving of a certain knowledge and skills system, which is achieved through the assimilation of the

subjects of the corresponding cycle, a combination of theoretical training with the practice and independent and research work of the student.

Professionally oriented disciplines are an important part of the professional masters in tourism training system, which ensures their professional development. The unification of the content and structure of the curriculum and professionally-oriented disciplines, the appropriate sequence of study, the continued usage of knowledge components in relation to common study objects is a prerequisite for improving masters in tourism training quality.

Ключові слова: професійна підготовка, організація туризму, магістр з туризму.

Keywords: professional training, tourism organization, master of tourism.

Постановка проблеми. Всесвітня туристична організація разом з ЮНЕСКО проголосили XXI століття – віком туризму. Тому на сьогодні актуальним є підготовка фахівців для сфери туризму. Адже використання потенціалу туристичної сфери практично неможливо без належного наукового і кадрового забезпечення. Зі стрімким розвитком туризму, ринок праці ставить все більші вимоги до фахівців. Сучасність вимагає працівників, що не просто мають освіту, а працівників компетентних, здатних приймати професійні рішення, розв'язувати типові і нетипові проблеми, тим самим забезпечувати високу якість обслуговування та задоволення потреб споживачів. Кожна країна для покращення розвитку туристичної індустрії розробляє свою систему освіти в туризмі, яка б відповідала вимогам ринку праці [1].

Економічні та соціальні перетворення, які відбуваються в Україні, зумовили глибокі структурні зміни в туризмі, що призвели до проблем, пов'язаних з недоліками в управлінні туризмом, стихійним розвитком туристичної індустрії, недосконалістю законодавчої та нормативної бази туризму, недосконалістю системи кадрової підготовки. Актуальність і доцільність дослідження проблеми фахової підготовки майбутніх менеджерів туризму зумовлені необхідністю подолання суперечностей, які існують між потребою суспільства у високоякісних спеціалістах для галузі туризму і недостатнім рівнем їх підготовки, що зумовлено відсутністю уніфікації змісту та структури професійно орієнтованих дисциплін, які й забезпечують фахову підготовку спеціалістів [2, с. 322]. Питання академічної підготовки магістрів з туризму, що має вагомий вплив на зайнятість населення на туристичному ринку заслуговують уваги науковців, чим і зумовлене наше дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. У Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. зазначається, що у контексті глобалізаційних тенденцій і сучасних викликів українська вища школа повинна професійніше готувати людину до життя в інформаційному суспільстві, суспільстві знань та інновацій, формувати людину з інноваційним мисленням, інноваційною культурою, здатністю до інноваційної діяльності, що стає запорукою конкурентоспроможності національної економіки [3]. Усі перелічені

вимоги безпосередньо впливають й на процес професійної підготовки кадрів для сфери туризму.

Створення нової освітньої системи, адаптованої до динамічних змін, що відбуваються у туризмі в умовах інноваційної економічної формації, стало пріоритетним завданням й у більшості країн Європи. Як відомо, туризм є унікальним видом діяльності, яка відрізняється глобальністю, сталим розвитком та позитивними економічними результатами. Глобалізація, зростання туристичних потоків висувають нові вимоги до туристичної освіти. Серед них, у першу чергу, наявність єдиних професійних кваліфікацій туристичної діяльності: знання мов, культури, економіки, правової та соціальної систем країн-партнерів, дотримання єдиних технологічних і гуманітарних норм [4].

Професійна діяльність фахівців туристичної галузі розглядається в сучасних умовах в контексті глобальних світових викликів і містить невичерпний матеріал для постійного зростання. Наукові пошуки різносторонньо висвітлюють запити практики та переконливо доводять необхідність удосконалення фахової освіти туристичної галузі з посиланням на інноваційні тенденції, використовуючи при цьому вітчизняний та зарубіжний досвід [5, с.497].

Значну роль у розв'язанні проблеми підготовки кадрів відіграє Всесвітня туристична організація (UNWTO), яка підтримує освіту і проведення навчальних програм з туризму. За ініціативи UNWTO розроблені вичерпні Стандарти міжнародної класифікації туристичної діяльності [6].

В останні роки з'явилася ідентифікація в галузі туризму та в системі підготовки кадрів для неї із значною кількістю спеціалізацій, що віддзеркалюють різноманітність туристичних послуг і враховують перспективи стрімкого розвитку галузі. Саме це може виступати перевагою і результатом інноваційності та гнучкості туристичної освіти. Проте, й дотепер туристичний сектор економіки відчуває дефіцит спеціалістів нової генерації в усьому світі. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми є академічна підготовка кадрів з туризму.

На думку О. А. Самохвал, головними передумовами розвитку вітчизняної туристичної галузі є формування ефективно діючої системи підготовки фахівців туристичного профілю. Це передбачає не лише становлення туристичної освітньо-педагогічної системи, але й удосконалення організації навчального процесу підготовки фахівців туристичної галузі. Проблема удосконалення системи професійної освіти в туризмі зумовлена сучасними вимогами, які висуваються до фахівців з туризму роботодавцями, споживачами туристичних послуг, конкуренцією на ринку праці, який стає все більш вимогливим до фахівців з туризму, навчання яких має забезпечувати високий рівень їх теоретичної та практичної підготовки, готовність до здійснення професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг. Сьогодні кількість туристичних підприємств в Україні зростає з року в рік, що може бути наслідком суспільного попиту на подібні послуги. В сезон майже кожна туристична фірма оголошує конкурс на вакансії менеджера. На сьогоднішній

день через високу конкуренцію керівники відбирають співробітників більш ретельно. Тому зростає потреба у якісній вищій освіті. Однак в туристичній галузі частка тих, хто не має спеціальної освіти, є значною, а тому є потреба в професійних кадрах. Поєднання теорії і практики – основна вимога до професійного становлення висококваліфікованих фахівців сфери туризму [5, с.498]

Необхідність створення галузевої системи підготовки кадрів для галузі туризму, уніфікації в підготовці спеціалістів, актуалізує питання розробки теоретичних, методичних та дидактичних засад професійної освіти. Розробка парадигми професійної підготовки менеджера туризму як одне з актуальних завдань сучасної професійної педагогіки, повинна передбачати формування світоглядної концепції спеціаліста, в межах якої закладаються основи фахового, економічного та логіко-інформаційного мислення, накопичуються необхідні знання, виробляються навички та вміння. Кожен із напрямів підготовки передбачає отримання певної системи знань і вмінь, що досягається через засвоєння предметів відповідного циклу, поєднання теоретичної підготовки з практикою та самостійною і науково-дослідною роботою студента [2, с. 322].

В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, Н. Г. Ничкало, І. В. Зорін, І. А. Зязюн, В. А. Квартальнов, Л. Г. Лук'янова, Т. Г. Сокол, які зробили вагомий внесок у вирішення цієї проблеми, підкреслюють, що професійне знання не є однорідним, воно містить три основних компоненти: загальнопрофесійні знання, які відрізняють одну професію від іншої, науково-предметні (дисциплінарні) знання, що мають науково-технологічну природу, і суто фахові, диференційовані знання [8, с.129].

Формулювання цілей дослідження. Обґрунтувати роль і місце якісної професійної підготовки магістрів з туризму її вплив на рівень зайнятості населення на туристичному ринку. Визначити роль професійно орієнтованої дисципліни «Організація туризму» на формування компетентностей пріоритетного фаху на ринку праці.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування.

Перспективний розвиток туризму в Україні суттєво впливає на зайнятість населення. Подальший розвиток демократії, політична стабільність, визначення пріоритетних напрямків економічного розвитку, майбутній вступ України до НАТО та ЄС – все це повинно забезпечити створення високоприбуткової туристичної галузі, яка задовольнить потреби внутрішнього та міжнародного туризму, з урахуванням природно-кліматичного, рекреаційного, соціально-економічного та історико-культурного потенціалу країни, її національних особливостей [9, с. 38].

Важливими факторами, що впливають на розвиток ринку туризму, є демографічні зміни, матеріальний та соціальний стан населення, рівень освіти, тривалість відпустки, професійна зайнятість та інші чинники [10, с. 97].

Вища освіта та система вищої освіти України, як структурна одиниця ступеневої системи освіти, мають свої специфічні цілі. Вони узагальнюються у змісті вищої освіти – обумовленій вимогами та потребами суспільства системі знань, умінь і навичок, світоглядних і громадських якостей людини, що мають

бути сформовані в процесі навчання. Зміст освіти виступає як один з основних засобів розвитку особистості та формування її базової культури. В свою чергу, зміст вищої освіти під час його реалізації системою вищої освіти трансформується у зміст навчання, який виступає у відношенні до змісту освіти як засіб по відношенню до мети, і являє собою науково-обґрунтований дидактичний та методичний матеріал, засвоєння якого забезпечує особі можливість здобуття академічної та професійної кваліфікації [12, с. 72-76].

Зміст навчання, відображений у існуючих стандартах, конкретизується у навчальних планах закладів вищої освіти і навчальних програмах дисциплін. Саме у навчальних дисциплінах (предметах, навчальних курсах) отримує свою конкретизацію. Зміст освіти представлений у навчальних планах на рівні теоретичного осмислення. У навчальних програмах дисциплін загальний зміст підготовки спеціаліста перетворюється на логічну структуру окремих тем і дисципліни в цілому, задаються діагностичні цілі засвоєння, засоби навчання та контролю, нормативний час навчальної роботи. Навчальний предмет є змістовно-організаційним компонентом професійної підготовки студентів закладів вищої освіти, що визначається педагогічно адаптованою системою навчальних знань. Ці знання структуруються відповідно до професійного змісту, що є дидактичним аналогом відповідної галузі наукових, науково-технічних, виробничих (технологічних) і суспільних знань та досвіду професійної діяльності людини. Зміст кожного навчального предмету структурований у систему, відповідній науковій дисципліні або галузі знань, що містить опис основних положень тієї чи іншої галузі наукових знань або досвіду виробничої (професійної) діяльності [11].

Враховуючи той факт, що основними наслідками глобалізації визнаються міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських і виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних і технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Одним із основних видів діяльності, що беруть участь у створенні людського капіталу, є освіта. В економіці знань основною рушійною силою прогресу стає людина, оскільки саме вона створює знання [13].

Для досягнення позитивних зрушень на ринку праці, зокрема в умовах переходу до технологічних змін, необхідно реалізувати комплекс заходів, серед яких важливими є підготовка фахівців конкурентоспроможних спеціальностей та підвищення рівня їх професійних знань у контексті нівелювання негативного впливу наслідків глобалізації та адекватного реагування на виклики світової економіки. [14, с. 36]. Відповідно, що світові тенденції матимуть вплив на національні ринки.

Від розвитку національного та місцевого туристичних ринків залежить стан та розвиток традиційних ремесел та культури, капіталовкладення в реставрацію та охорону пам'яток історії, культури, природи, де також створюються нові робочі місця. Так, в Європі, де туризм займає провідні позиції і в суспільному житті, і в економіці, з цим видом діяльності пов'язано близько 38 млн. робочих місць. На ринку робочих місць країн Європейського Союзу на туризм припадає майже 13%, а в постсоціалістичних країнах Європи -

до 9% від загальної кількості робочих місць. Коливання попиту на послуги туризму відбиваються й на характері зайнятості: «гарячий» сезон потребує одночасного залучення значної кількості робочої сили різної кваліфікації (але переважно некваліфікованої) [15, с. 101-102]. Чисельність та структура зайнятості в туризмі залежить від рівня розвитку та структури господарства кожної країни, від тієї ролі, яку відіграє туризм в національній економіці. Загальна закономірність виглядає таким чином: чим більш розвиненою і сталою є економіка країни, чим різноманітніша її спеціалізація на світових ринках, тим більш сталі позиції займає туристична діяльність і її місце в національній економіці конкурентне іншим складовим. В країнах, де туризм відіграє провідну роль в економіці, практично половина працездатного населення прямо чи опосередковано пов'язана з туризмом. Тобто, зайнятість в туризмі прямопропорційна обсягам діяльності і характеризує розвиток галузі в країні, а за структурою зайнятості в туризмі можна робити висновок про рівень сформованості внутрішнього ринку туристичних послуг [16, с. 311].

Мультиплікаційний ефект туристичної діяльності саме й проявляється у створенні робочих місць в інших галузях економіки, таких як транспорт, зв'язок, будівництво, агропромисловий комплекс, фінансова сфера, інформаційні технології, інноваційна освіта та інших.

На реалізацію мультиплікаційного ефекту туристичної діяльності впливає туристична освіта, а на професійну реалізацію академічно підготовлених фахівців якісно впливають педагогічні умови їх формування.

Педагогічні умови навчально-методичного забезпечення підготовки кадрів для сфери туризму визначаються, в першу чергу, самою професійною сферою, яка має неоднозначний та багатоаспектний характер. Різноманітність і багатоструктурність природи туристичної діяльності визначають багатодисциплінарність навчальних планів, пов'язаних із розвитком професійного мислення [17].

Підготовка менеджера туризму передбачає отримання певної системи знань і вмінь шляхом засвоєння дисциплін відповідного циклу, а саме: гуманітарної підготовки, природничо-наукової та загальноекономічної, професійно орієнтованої в межах як нормативної частини, так і вибіркової.

Професійно орієнтовані дисципліни відіграють проміжну роль між загальноосвітньою та професійною підготовкою та виступають у ролі наскрізного компоненту змісту освіти.

Блок дисциплін з організації туристської діяльності створює систему більш високого порядку внаслідок того, що забезпечує студентів знаннями про основи і механізм функціонування туристичної галузі, законодавчу та нормативну базу туризму, інструменти державного регулювання галуззю туризму, у ролі яких виступають ліцензування, стандартизація та сертифікація туристських послуг, організаційно-правові форми туристичних підприємств, організацію договірних відносин на туристичному підприємстві, організацію роботи з постачальниками послуг тощо. У процесі проходження навчальної практики студенти реалізують отримані знання та набувають умінь і навичок щодо організації туризму відповідно законодавчих нормативів, ринкових тенденцій і міжнародних

галузевих рекомендацій [2, с. 323].

Отже, сьогодні в Україні, після введення спеціальності «Туризм» та системної розбудови вищої освіти спостерігається декілька варіантів її розвитку з низкою пріоритетних напрямів:

- економіко-правова та управлінська домінанта туристичної освіти;
- рекреаційна домінанта туристичної освіти;
- науково-дослідна домінанта туристичної освіти;

Методологічною основою побудови системи туристичної освіти в Україні в сучасних умовах є підхід до туризму як до освітнього простору, в межах якого відбувається послідовна заміна станів розвитку особистості, її життєве та соціальне самовизначення, становлення інтересів та морально-етичних позицій, професійна кар'єра в умовах глобалізації з обов'язковою самоорганізацією та самореалізацією в інтересах особистості, суспільства і держави [5].

Дисципліна «Організація туризму» є важливим компонентом освітньої програми підготовки магістрів з туризму. Завдання предмету – науково-обґрунтована теоретична та практична підготовка студентів спеціальності «Туризм» з питань: розвитку системного мислення щодо організації туристичної індустрії; засвоєння нормативно-правової бази у сфері туризму та рекреації; оволодіння понятійно-термінологічним апаратом технології туристичної діяльності; вивчення особливостей організації туристичного бізнесу; ознайомлення з особливостями співпраці туроператора із постачальниками туристичних послуг та діловими партнерами; визначення потреб туристичного ринку та формування нового туристичного продукту на основі комплексу відповідних послуг, що користуються попитом туристів; формування вмінь щодо створення конкурентоспроможного і якісного турпродукту, відпрацювання схем його просування та реалізації на ринку туристичних послуг; оволодіння методикою розробки турів, прокладання туристичних маршрутів і складання програм туристичного обслуговування; відпрацювання усіх складових організаційно-технічного забезпечення, туристичного супроводу та організації якісного обслуговування туристів на маршрутах турів; засвоєння та дотримання вітчизняних і міжнародних стандартів туристичного обслуговування; забезпечення документаційного оформлення турів та комплектації туристичних пакетів; організації обліку і контролю надання туристичних послуг та оформлення туристичної звітності; гарантування та забезпечення безпеки туристів під час туристичних подорожей; використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою планування, розробки, організації та просування турів [18, с. 4].

Предмет «Організація туризму» є для студентів визначаючою складовою у фаховій освіті. Крім того, він має на меті допомогти студентам осмислити й визначити особливості майбутньої роботи, а також власні пріоритети, основи фахової придатності та підготувати до сприйняття фахових знань. Таким чином, предмет виконує роль «вектора», закладає той самий необхідний теоретичний фундамент, який дозволяє органічно перейти до вивчення інших туристичних дисциплін. Основна мета дисципліни «Організація туризму» у системі підготовки фахівців сфери туризму – формування системи теоретичних знань

та прикладних вмінь і навичок щодо організації і технології туристичної діяльності в умовах конкуренції на ринку туристичних послуг, а також вирішення конкретних соціально - економічних завдань, що виникають у сфері туристичної індустрії в процесі заснування власного туристичного бізнесу і управління туристичними підприємствами [19, с. 103-104].

Навчальна дисципліна «Організація туризму» традиційно викладається у закладах вищої освіти для студентів спеціальності «Туризм». Є складовою циклу професійної підготовки бакалаврів з туризму, що націлена ввести студентів у світ туризму як феноменального соціально-економічного явища. Предмет «Організація туризму» закладає фундамент системного пізнання фаху, навчає студентів оперувати термінологічним і технологічним апаратом туризму. Це обумовлює підходи як до відбору змісту предмету, так і до форми його викладення – максимально спрощеної, доступної, прозорої для людини, яка студіює складну сферу туризму. У той же час навчальна дисципліна «Організація туризму» представляє собою складну наукову дисципліну, яка досліджує туризм, що є обов'язковим компонентом підготовки магістрів.

Навчально-тематичний план програми предмету «Організація туризму» включає лекційні заняття, на яких студентів знайомлять із системою знань, що формують комплекс фахових компетентностей. Програма містить також семінарські заняття для опрацювання та конкретного осмислення теоретичних питань, модульну контрольну роботу та індивідуальне науково-дослідне завдання, план самостійної роботи. Контрольна робота виконується письмово по варіантах, кожний з яких містить питання з основних тем курсу. Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується за обраною темою і самостійна робота проводиться відповідно методичних рекомендацій. Формою підсумкового контролю знань є екзамен.

Сокол Т. Г. у своєму дослідженні акцентує увагу на тому, що в традиційній педагогіці сформувався знанієво-орієнтований підхід до визначення сутності освіти, при якому в центрі уваги знаходяться знання як відображення духовного багатства людства. Але, в останній час, в світлі тенденцій гуманізації освіти все більш утверджується особистісно-орієнтований підхід до визначення сутності змісту освіти як педагогічно адаптованої системи знань, навичок і вмінь, досвіду творчої діяльності та досвіду емоційно-вольового відношення, засвоєння якої повинно забезпечити формування всебічно розвинутої особистості. Самоствердження, самореалізація та самовизначення особистості фахівця сфери туристичного менеджменту є стратегічним завданням вищої туристичної освіти, яке вимагає переходу від регламентовано-контрольованих способів організації навчального процесу до активно розвиваючих, творчих [4].

В Навчально-науковому інституті економіки та бізнес-освіти УДПУ імені Павла Тичини традиційні форми проведення семінарів з предмету «Організація туризму» були замінені інтерактивними формами їх проведення. З методичної точки зору, під інтерактивним навчанням мають на увазі співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці). Організація інтерактивного навчання передбачає використання рольових ігор, опрацювання

дискусійних питань, моделювання життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідних ситуацій.

В загальній педагогічній практиці відомо, що впровадження групової навчальної діяльності є важливим засобом формування професійної компетентності та сприяє підготовці фахівців для подальшої роботи в команді. Імітаційно-ігровий підхід реалізується через використання імітаційно-ігрових форм та методів, які дають змогу не тільки з'ясувати, поглибити та закріпити теоретичний матеріал, а й навчити студентів самостійно мислити, діяти, вести науковий диспут, здійснювати пошук оптимального виходу із запропонованих професійних ситуацій та особисто відповідати за прийняті рішення.

Для проведення семінарів та практичних занять з предмету «Організація туризму» була обрана форма групової навчальної діяльності з елементами «ділової гри». Контрольні заміри рівня навченості, проведені за результатами впровадження інноваційних форм організації занять, показали значне підвищення та стабільну динаміку рівня навченості. Після апробації нових форм організації викладання предмету «Організація туризму» були розроблені методичні рекомендації з проведення семінарських та практичних занять, які увійшли до робочої програми предмету.

Для отримання позитивних результатів упровадження цієї форми навчальної діяльності необхідно дотримуватися низки основоположних принципів, серед яких:

- орієнтація на практичну підготовку з урахуванням кращих світових стандартів туристичного сервісу та гостинності;
- урахування запитів роботодавців та кваліфікаційних вимог;
- застосування компетентнісного підходу;
- надання можливості вибору теми індивідуального науково-дослідного завдання, забезпечуючи безперервність удосконалення і реалізації результатів навчання;
- застосування сучасних інформаційних технологій в навчанні.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Економічна, освітня, комунікаційна складові туристичної послуги забезпечується саме персоналом практично на всіх стадіях обслуговування і є потужним чинником активізації туристів. Динамічність галузі (технологічні, маркетингові, інформаційні та інші інновації) потребує відповідної динамічної системи підготовки кадрів, здатних працювати на рівні світових і європейських стандартів.

Таким чином, професійно орієнтовані дисципліни є важливою складовою в системі фахової підготовки майбутніх магістрів з туризму, яка забезпечує їх професійне становлення. Уніфікація змісту і структури навчальних програм та професійно-орієнтованих дисциплін, доцільна послідовність вивчення, наступність використання компонентів знань щодо загальних об'єктів вивчення є необхідною умовою підвищення якості підготовки магістрів з туризму.

Перспективи подальшого наукового дослідження можливі в напрямку обґрунтування міждисциплінарних зв'язків предметів професійно орієнтованого циклу з метою підвищення якості підготовки фахівців у сфері

туризму відповідно до вимог інформаційного суспільства та реалізації мети мультикультурного діалогу в індустрії гостинності, яка займає лідируючі позиції у сфері створення нових робочих місць та організованої зайнятості населення на світовому та національному рівнях.

Література.

1. Стоян Т. А. Підготовка кадрів для туристичної галузі в сучасній Україні / Т. А. Стоян, К. Цишнатій // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 6: Історичні науки : [збірник наукових праць] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. - Вип. 10. - С. 276- 284.
2. Щоголева І. В. Місце і роль професійно-орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх менеджерів з туризму / І. В. Щоголева // Витоки педагогічної майстерності. Збірник наукових праць. / Полтава, 2011. – С. 322-325.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів від 17 лютого 2009 р. № 965-VI [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id.
4. Сокол Т. Г. Місце і значення предмету «Основи туризмознавства» в системі професійної підготовки менеджерів з туризму / Т. Г. Сокол // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – №1 (5).
5. Самохвал О. А. Теоретичні основи змісту професійної підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі у ВНЗ України / О. А. Самохвал // Молодий вчений – 2016. – № 1 (38) листопад. – С. 497-500.
6. World Tourism Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.world-tourism.org
7. Никитина Е.А. Региональные проблемы развития туризма и международная интеграция при подготовке кадров. / Е.А. Никитина // Современные проблемы науки и образования. – 2006. №4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=458> (дата звернення: 08.05.2018).
8. Басюк І. Д. Основи туризмології: навч.-метод. посіб. / І. Д. Басюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2005. – 204 с.
9. Глибовець, В. Зайнятість населення на туристичному ринку України: фактори впливу, актуальні проблеми та перспективи розвитку [Текст] / В. Глибовець // Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. - 2010. - Вип. 15. - С. 37-40.
10. Бабарицька В. К., Малиновська О. Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Навч. пос. – К.: Альтерпрес, 2004 р. – с. 288.
11. Павленко М.П. Проблема визначення структури змісту курсу «Комп'ютерні мережі» для студентів інженерно-педагогічних спеціальностей // Проблеми сучасного підручника: Збірник наукових праць / Ред. кол. - К.: Педагогічна думка, 2004. -Вип.5., Ч.П. - С 143-148.

12. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: Монографія / За ред. Н.Г. Ничкало. - Хмельницький: ТУП, 2002. - 334 с.
13. Красовська О.Ю. Роль освіти в сучасних глобальних умовах / О.Ю. Красовська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму, 2011. – №1(4) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vmnef/2011_1_4/28.pdf
14. Денисенко М. П. Вітчизняна вища освіта в умовах глобалізації та її вплив на ринок праці в Україні / М. П. Денисенко, С. В. Бреус // Ринок праці та зайнятість населення. - 2015. - № 3. - С. 32-36. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2015_3_9.
15. Мальська М. П., Худо В.В., Цибух В. І. Основи туристичного бізнесу. Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
16. Гаркавенко С. С. Маркетинг. Підручник. – К. : Лібра, 2002 р. – 712 с.
17. Лук'янова Л.Г. Освіта в туризмі: Навч.-метод, посіб. - К.: Вища шк., 2008. - 719 с.
18. Слатвінська Л. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Організація туризму» для студентів спеціальності 242 «Туризм» / Л. А. Слатвінська // УДПУ імені Павла Тичини, Умань, 2017. – 28 с.
19. Слатвінська, Л. А. Місце і значення предмету «Організація туризму» в системі підготовки бакалаврів з туризму / Л. А. Слатвінська // Науковий журнал «Економічні горизонти». – 2018. – № 1 (4). – С. 99-106.

References

1. Stoian, T. A and Tsyshnatii, K. (2013), “Training for tourism industry in modern Ukraine”, *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*, vol. 6, no10, pp. 276- 284.
2. Shchokolieva, I. V. (2011), “The Place and Role of Professionally Oriented Disciplines in the Training System of Tourist Managers”, *Vytoky pedahohichnoi maisternosti. Zbirnyk naukovykh prats*, pp. 322-325.
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2009), “Strategy of Innovative Development of Ukraine for 2010–2020 in Terms of Global Challenges” Available at: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id (Accessed 10 May 2018).
4. Sokol, T. H. (2011), “The Place and Meaning of Discipline “The Bases of the Tourist Study” in the System of the Professional Training of the tourist managers”, *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*, vol.1 (5).
5. Samokhval, O. A. (2016), “Theoretical Basis of Vocational Training of Future Specialists In Tourism iHigher Education Institutions of Ukraine”, *Molodyi vchenyi*, vol. 1 (38), pp. 495-500.
6. World Tourism Organization, available at: www.world-tourism.org (Accessed 12 May 2018)
7. Nykytyna, E. A. (2006), “Regional Problems of Tourism Development and International Integration in Personnel Training ”, *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=458> (Accessed 8 May 2018).

8. Basiuk, I. D. (2005), *Osnovy turyzmolohii* [The Bases of Tourism Science], Aksioma, Kamianets-Podilskyi, Ukraine.
9. Hlybovets, V. (2010), "Population`s Employment in the Tourist Market of Ukraine: Factors of Influence, Actual Problems and Prospects of Development", *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy*, no. 15, pp. 37-40.
10. Babarytska, V. K. and Malynovska, O. Yu. (2004), *Menedzhment turyzmu. Turopereitynh* [Tourism Management], Alterpres, Kyiv, Ukraine.
11. Pavlenko, M.P. (2004), "The Problem of Determining the Content`s structure of the DISCIPLINE "Computer Networks" for students of Engineering and Pedagogical Specialities", *Problemy suchasnoho pidruchnyka: Zbirnyk naukovykh prats Pedahohichna dumka*, no. 5, pp.143-148.
12. Nychkalo, N. H. (2002), *Derzhavni standarty profesiinoi osvity: teoriia i metodyk a* [State Standards of Professional Education: Theory and Methods], TUP, Khmelnytskyi, Ukraine.
13. Krasovska, O.Iu (2011), "The role of education in today's global environment", *Biuleten Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu*, [Online] vol.1(4), available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Bmnef/2011_1_4/28.pdf (Accessed 1 May, 2018).
14. Denysenko, M. P. (2015), "Domestic higher education in the conditions of globalization and its influence on the labor market in Ukraine", *Rynok pratsi ta zainiatist naseleattia*, [Online] vol. 3, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2015_3_9, (Accessed 1 May, 2018).
15. Malska, M. P. and Khudo, V.V. and Tsybukh V. I (2004), *Osnovy turystychnoho biznesu* [Basics of tourism business], Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine.
16. Harkavenko, S. S. (2002), *Marketynh*, [Marketing], Libra, Kyiv, Ukraine.
17. Lukianova, L. H. *Osvita v turyzmi* [Education in Tourism], Vyshcha shkola, Kyiv, Ukraine.
18. Slatvinska, L. A. (2017), *Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Orhanizatsiia turyzmu» dlia studentiv spetsialnosti 242 «Turyzm»* [The Program of Academic Discipline "Organization of Tourism" for Students of Speciality 242 "Tourism"], UDPU imeni Pavla Tychyny, Uman, Ukraine.
19. Slatvinska, L. A. (2018), "Place and significance of the subject "Organization of tourism" in the system of preparation of bachelors in tourism", *Economies Horizons*, vol. 1(4), pp. 99-106.